

Paluu Räisälään syyskuussa 1941

Karjalan kannas oli vallattu syyskuun alkuun mennessä ja Räisälän Siirlahti vallattiin 11.8. 1941. Siirlahden valtauksessa kaatui oman kylän poika Veikko Sallinen.

Otin selvää viranomaisilta, milloin oli mahdollista päästä vallatulle alueelle. Kävin nimismiehen luona ja sain matkustamisluvan. Eihän siinä paljon aikailtu, kun matkaan lähdettiin, jännitys kihelmöi sisällä. Miltä kotiseutu näyttää vieraan jäljiltä?

Kyllähän silloin matkustaminen oli hieman monimutkaista ajatellen rauhanajan matkustamista. Räisälän kirkolle sitten vaan aikaan päästiin. Ei siellä kirkolla kauan viivytelty, oli hoppu Siirlahteen. Asuimme ensin Niilo Luukkaisen talossa, josta osa siirtyi setä Armaksen rakennuksiin. Meillä oli hoidettavana aika paljon hevosia ja Luukkaalla oli tilava eläinsuoja. Hevosia oli monta rotua. Oli poneja, suomalaisten hevosten tapaisia ja yksi mielestäni puoliverinen.

Ne ponihevokset olivat hyvin itsepäisiä, jos sille päälle sattuivat, ei saanut vähällä liikkeelle, vaikka olivat hyväkuntoisia. Minä otin sen puoliverisen ratsuksi, oli tosi hieno hevonen. Minä tein pressun kappaleista satulan tapaisen, olihan se tyhjää parempi. En tiedä mistä johtui, mutta minulla oli sen ratsun kanssa moneen suuntaan paljon asiaa. Olin pikkupoikana intohimoinen ratsastaja, ja nyt minulla oli nimikkoratsu. Aamuisin vein ratsulleni aina makupalana leipäpalan.

Jouduin eräänä päivänä ylittämään koulun pellon, jolloin törmäsin kolmeen kaatuneeseen venäläiseen sotilaaseen. En ollut koskaan ennen nähnyt kuollutta ihmistä, ja nämäkin olivat olleet siinä pellolla auringon paisteessa jo kuukauden päivät. Voitte kuvitella, minkä näköisiä ne olivat. En voi kieltää, että hiukan järkytyin. Tuli mieleen, että mistähän kaukaa Venäjältä mahtoivat olla kotoisin. Poikien äidit ovat saaneet koko elämänsä heitä kotiin odottaa. Näitä kaatuneita venäläisiä löytyi vielä Siirlahdesta neljä lisää. Otin yhteyden silloiseen IS-komppanian päällikköön jääkärikapteeni Antti Junkkariin, ja hän järjesti minulle kaksi sotavankia vainajia hautaamaan.

Valjastin hevosen kärryjen eteen, hiukan heiniä kärryyn ja läksin hakemaan vankeja. Sieltä me ajelimme kolmisin, kivääri kärryn pohjalla. Ei tullut yhtään mieleen, että jos vangit käyvät kimppuuni ja karkaavat. Heillä oli mukana tietysti lapiot ja pressu, jonka päälle he vainajat kierittivät ja jolla vetivät ne haudan lähelle. Se homma tuli tehtyä, vein vangit leiriin ja ajelin Siirlahteen.

Olihan siellä monenlaista jännitystä, josta me pojat tavallaan tykättiin. Siinä Harju-Ollin paikalla asui silloin Jäntti-niminen mies. Hän tuli sinne meidän asunpaikkaan myöhään illalla kovasti hengästyneenä ja ovesta päästyään koetti selittää, että Juokseman päässä mäellä joku huutaa apua. Olimmehan me hieman aikaa ymmällä, että mikä ihme siellä on. Tietysti otettiin kiväärit mukaan ja Jäntin opastamana matkaan. Kun olimme lähellä sitä paikkaa, pysähdyimme ja kuuntelimme. Tosiaan, sieltä kuului huutoa. Taisi yhdeltä ja toiselta mennä kylmät väreet pitkin selkäpiitä. Oli kaunis kuutamo, joka vielä lisäsi tunnelmaa. Sitten rohkaisimme itsemme ja aloimme lähestyä äänenpäästäjää. Sitten erään kaverin suu meni virneeseen, ja hän näytti kädellään mäkeen: katsokaa, kaksi puuta hankaa toisiaan! Ei voi kuvitella, millaisen äänen puut saavat aikaan.

Minun Alli-siskoni oli Siirlahdessa paikkoja siivoamassa. Kerran hän läksi työkaverinsa kanssa illanhämyssä perunoita hakemaan, mutta mikä kauhistus, siellä perunamaan toisessa laidassa oli kaksi venäjänpoikaa samoissa touhuissa. Niin siinä kävi, että tytöt läksivät huutaen pakoon ja ryssät toiseen suuntaan. Tytöt hälyttivät kirkolta sotaväkeä vanjoja etsimään, mutta ilman jälkikoiraa ne löytymättä jäivät.

Siinä Juokseman päässä Jääskeläisen (Parta-Jääskeläisen) pihassa oli autokuorma kranaatteja ja ammuksia. Kiväärinkin patruunoita oli tuhansia kappaleita. Me Poikselän Veikon kanssa sen ammusvaraston löydettiin. Kun meillä kummallakin oli kiväärit, niin jompikumpi keksi, että koetetaan, kumpi ampuu nopeammin 30 ammusta. Kävihän siinä hetken aikamoinen roiske, mutta en muista, kumpi ampuu nopeammin (Veikkohan menehtyi myöhemmin traagisella tavalla).

Erään syrjätien ojiin oli heitetty puhdasta pyykkiä suuret määrät. Ihmettelin, mistä tällöinen johtui, mutta sodassa tapahtuu paljon sellaista, mitä on vaikea ymmärtää. Minä keräsin kaksi suurta säkillistä pyykkiä täyteen ja piilotin erään saunan vintille ajatuksella, että kun tulevat asujat meille kotiin, niin haen ne sieltä taikka pyydän kotiväkeä sieltä hakemaan. Mutta niin siinä kävi, että joku oli löytänyt minun kätköni ja korjannut kokoamani pyykit parempaan talteen.

Sinne oli kylvetty aika paljon viljaa ja perunaa, että peltohommiakin oli ihan riittävästi. Jääskeläisen Villen kanssa me tehtiin syyskyntöjä. Lumet tulivat silloinkin aika varhain maahan, ja kohta meidät komennettiin kirkolle IS-komppaniaan.

Olavi Kuisma